

॥ २७ ॥ २८ ॥ क्रियात्कुर्वीत के नोस्माकं ॥ २९ ॥ प्रलयोदेनंदिनादिभूतलयः अपवर्गः आत्यंतिको भूतोच्छेदो मोक्षारव्यः प्रभवाप्ययौ जन्ममृत्यु ॥ ३० ॥ यथागमं वेदानुसारि ॥ ३१ ॥ सत्यात्त्रैकालिकबाधरहितान्ब्रह्मणः भूतानि अव्यक्तादीनि स्थावराणि विद्यदादीनि चराण्युजादीनि एतेन कुतश्चाहमिति श्लोकोक्तप्रश्नानामुत्तरमुक्तं तपसा कर्मणा जीवति हि तोर्हि जाः स्वां यो निब्रह्मसमतिक्रम्य ध्यानच्युताः विक्षेपावस्थां प्राप्य स्वकर्मणा वर्तन्ते इति सार्द्धः श्लोकः ॥ ३२ ॥ किं सत्यमित्यस्योत्तरमाह सत्यमिति गुणसंयुक्तमित्यनेन निर्गुणं सत्यं एकमेव तत्र भेदहेतोर्गुणस्यैवाभावादिनिर्दिशितं ॥ ३३ ॥

ऋषिमांगिरसं वृद्धं पुरस्कृत्य तु ते द्विजाः ॥ ददृशुर्ब्रह्म भवने ब्रह्माणं वीतकल्मषं ॥ २७ ॥ तं प्रणम्य महात्मानं सुखासीनं महर्षयः ॥ पप्रच्छुर्विनयोपेतानैः श्रेयसमिदं परं ॥ २८ ॥ कथं कर्म क्रियात्साधुकथं मुच्येत किल्बिषात् ॥ केनो मार्गाः शिवाश्च स्युः किं सत्यं किं च दुष्कृतं ॥ २९ ॥ कौचो भौकर्मणां मार्गौ प्राप्नुयुर्दक्षिणोत्तरो ॥ प्रलयं चापवर्गं च भूतानां प्रभवाप्ययौ ॥ ३० ॥ इत्युक्तः समुनि श्रेष्ठैर्यदाह प्रपितामहः ॥ तत्ते हं संप्रवक्ष्यामि शृणु शिष्य यथागमं ॥ ३१ ॥ ब्रह्मोवाच सत्याद्भूतानि जातानि स्थावराणि चराणि च ॥ तपसा तानि जीवंति हि तत्तद्विस्तृतमुव्रताः ॥ ३२ ॥ सत्यं हि गुणसंयुक्तं नियतं पंचलक्षणं ॥ ३३ ॥ ब्रह्म सत्यं तपः सत्यं सत्यं चैव प्रजापतिः ॥ सत्याद्भूतानि जातानि सत्यं भूतमयं जगत् ॥ ३४ ॥ तस्मात्सत्यमया विप्रानित्यं योगपरायणाः ॥ अतीतक्रोधसंतापानियता धर्मसेविनः ॥ ३५ ॥ अन्योन्यनियतान्वैद्यान्धर्मसेतुप्रवर्तकान् ॥ तानहं संप्रवक्ष्यामि शश्वतान्लोकभावान् ॥ ३६ ॥ चातुर्विधं तथा वर्णाश्रमिकान् पृथक् ॥ धर्ममेकं चतुष्पादनित्यमाहुर्मनीषिणः ॥ ३७ ॥ पंथानं वः प्रवक्ष्यामि शिवं क्षेमकरं द्विजाः ॥ नियतं ब्रह्म भावाय गतं पूर्वमनीषिभिः ॥ ३८ ॥ गदंतस्तं मया घेहं पंथानंदुर्विदं परं ॥ निबोधत महाभागानि खिलेन परंपदं ॥ ३९ ॥ ब्रह्मचारिकमेवाद्गुराश्रमं प्रथमं पदं ॥ गार्हस्थ्यं तु द्वितीयं स्याद्धानप्रस्थमतः परं ॥ ततः परं तु विज्ञेयमध्यात्मं परमं पदं ॥ ४० ॥ ज्योतिराकाशमादित्यो वायुरिंद्रः प्रजापतिः ॥ नौ पतियावदध्यात्मं तावदेतान्मपश्यति ॥ ४१ ॥ तस्योपायं प्रवक्ष्यामि पुरस्तात्तं निबोधत ॥ फलमूला निलभुजां मुनीनां वसतां वने ॥ ४२ ॥

ब्रह्म ईश्वरः तपो धर्मः प्रजापतिर्जीवः भूतानि स्वादीनि जगत्जरायुजादि एतत्तन्ममं सत्यं पंचकं ॥ ३४ ॥ यस्मात्तस्मात्सत्यमयाः सत्यप्रधानाः धर्मसेविनो भवंति ॥ ३५ ॥ अन्योन्यनियतान्परस्परभागेन धर्मातिक्रमशून्यान् वैद्यान् विद्यावतः तान्विप्रान् न्यतीति शेषः ॥ ३६ ॥ अतीतक्रोधसंतापानियतान् धर्मसेतुप्रवर्तकान् तानहं संप्रवक्ष्यामि शश्वतान्लोकभावान् ॥ ३७ ॥ गदंतस्तं मया घेहं पंथानं निबोधत तेन च पंथापरं पदं निबोधत ॥ ३८ ॥ ज्योतिराकाशमादित्यो वायुरिंद्रः प्रजापतिः ॥ नौ पतियावदध्यात्मं तावदेतान्मपश्यति ॥ ४१ ॥ तस्योपायं प्रवक्ष्यामि पुरस्तात्तं निबोधत ॥ फलमूला निलभुजां मुनीनां वसतां वने ॥ ४२ ॥